

та складних синтаксичних конструкцій без одночасної дії на емоції та уяву призведе до успішного навчального результату лише у невеликій кількості учнів класу. Тому педагог повинен використовувати такі ігри, у яких школярі можуть максимально проявити свої приховані здібності, самореалізуватися, відчути радість від власного успіху і отримати емоційне задоволення від того, що відбувається на уроці. Згодом учень мимоволі згадуватиме слова та фрази та той лексично-граматичний матеріал, який вивчався під час нестандартного ігрового уроку. Коли вчитель застосовує на уроці елементи гри, виникає креативна доброзичлива атмосфера, учні почуваються бадьоро, завдяки чому посилюється їхня мотивація до навчання та пізнавальний інтерес.

Дидактичні ігри доцільно застосовувати у випадку, коли учні вже готові до активної участі у навчальному процесі, а саме на уроках систематизації знань, перевірки, корекції та узагальнення; і є недоцільним на уроках засвоєння нових знань, коли школярі лише знайомляться з новим граматичним, лексичним чи синтаксичним матеріалом теми.

Педагогічна практика підтверджує думку про те, що лексично та граматично зорієнтоване заняття, яке побудоване нестандартно, цікавить учнів більше, ніж звичайний задидактизований урок. З одного боку, ігри активізують емоційну пам'ять учнів, з іншого – містять важливі для навчання одиниці монологічного та діалогічного мовлення [2, с. 15–17].

Отже, дидактична гра є одним із найбільш ефективних видів роботи з учнями. Використання дидактичної гри у поєднанні з іншими методами навчання є одним із шляхів активізації навчальної діяльності. Даний вид навчально-педагогічної гри підвищує зацікавленість учнів до навчання, сприяє збільшенню рівня їх мовної компетентності, позитивно впливає на формування учнівської особистості та покращує групові та особистісні стосунки між школярами. Ці фактори доводять необхідність використання дидактичної гри у навчальному процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващенко Г. Г. Активні методи навчання. Київ, 1997. 315 с.
2. Квасова О. Г. Музыкальные и подвижные игры для обучения английскому языку средней общеобразовательной школы. Иностранные языки в школе. 2000. № 4. С. 15–17.
3. Пидкасистый П. И., Фридман Л. М., Гарунов М. Г. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы. Москва: Пед. общество России, 1999. С. 3–56.
4. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студентов педагогических вузов: в 2 т. Том 1. Общие основы. Процесс обучения. Москва: ВЛАДОС, 1999. 576 с.
5. Подласый И. П. Педагогика: Учеб. пособие. Москва, 1996. 631 с.
6. Пометун О. І., Пирожено Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. / за ред. О. І. Пометун. Київ: А.С.К., 2006. 192 с.

Федик О. В.

група АМ–42 (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
Науковий керівник – канд. філол. наук, викладач Шуляк І. М.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ

Політична діяльність відіграє важливу роль у житті сучасного суспільства, адже спрямована на реалізацію політичних інтересів окремих особистостей чи груп людей. Політичну діяльність ведуть лідери держави, які презентують власні позиції щодо ситуації в країні та окреслюють чи планують її майбутні перспективи. Така презентація ідей та намірів здебільшого відбувається за допомогою виступів, промов, звернення як до міжнародного співтовариства, так і до громадян держави. Публічний виступ для сучасного світу – це засіб впливу й потужна рушійна сила у формуванні й розвитку суспільно-громадської думки, що

став об'єктом дослідження у різних наукових сферах пізнання. Відтак, актуальність дослідження політичної промови як засобу мовленнєвого впливу на співрозмовника стає очевидним у сучасному мовознавстві. Для лінгвіста і звичайного громадянина важливим завданням є обізнаність в особливостях публічного мовлення лідерів певного народу задля розуміння його життєвих цілей та комунікативних намірів, що здійснюють вплив на хід розвитку певної держави чи цілого світу.

У політичній комунікації розрізняють ритуальні жанри (інавгураційна промова, ювілейна промова, традиційне радіозвернення); орієнтаційні жанри (партійна програма, конституція, послання президента про стан у країні, звітна доповідь, указ, угода); агональні жанри (лозунг, рекламна промова, передвиборчі дебати, парламентські дебати). Політична промова є найбільш прототипним жанром політичного дискурсу, яка привертає увагу зарубіжних й українських учених у дослідженні її мовних особливостей [1, 2, 3, 4]. Д. Грісвеле зазначає, що політична промова – це явище, яке відбувається, перш за все, як певна комунікація, за якої оратор повідомляє щось, та певна кількість людей, які стоять по відношенню до оратора навпроти, сприймають його та його промову, проявляючи при цьому єдність [3].

Під час дослідженні структури і змісту політичної промови послуговуємося сучасними лінгвістичними теоріями, що пропонують різноманітні ознаки виокремлення цього жанру серед інших способів політичної комунікації. Відповідно до О. А. Земської жанротворчими критеріями аналізу політичної промови є характер комунікації (офіційний / неофіційний), вид комунікації (особистісна / публічна), мета, кількість учасників, типова концепція адресата (рівний / підлеглий, жінка / чоловік), звернення до адресата або його відсутність, активність чи пасивність адресата [2]. Німецький дослідник Й. Кьоніг зазначає, що Арістотель першим розмежував промови на три класи, виокремивши кореневі типи промов: судові, дорадчі та епідейктичні [4]. В основі цього розподілу є такі критерії, як комунікативна мета та темпоральна віднесеність. Мета у трьох зазначених типах промов є різною: під час дорадчої промови оратор наставляє прийняти певне рішення чи елімінувати його, пояснюючи шкоду чи вигоду від подальших дій; під час епідейктичних – мовець розхвалює, виславляє подію чи людину; під час судової промови намагається звинуватити чи виправдати. Згідно з Т. В. Шмельовою до структурного складу політичної промови входить комунікативна мета, модель автора, концепція адресованості, зміст події, чинники комунікативного минулого й майбутнього, а також і мовне оформлення [1].

Чітка структура тексту – запорука зрозумілості, тому логічність і послідовність – характерні риси промови. Така чіткість, наприклад, у нумерації завдань свідчить про розуміння першочерговості завдань, що стоять перед мовцем, слухач сприймає їх як план майбутніх дій. У політичних промовах наявна велика кількість питань. Завдання такого оформлення тексту полягає в тому, щоб змусити слухача думати – спробувати самостійно відповісти на поставлені запитання, або, навпаки, відразу прислухатися до відповіді.

Основними характеристиками політичної промови вважаємо велику кількість стереотипних зачинів, що свідчить про шаблонність промов. Особливу увагу привертають до себе новоутворення в лексиці політичного дискурсу. Наукові дослідження політичних процесів та тенденцій передбачають появу нових відкриттів, введення нових понять та термінології. Тому у політичному красномовстві фігурує багато неологізмів. Мова таких політичних текстів, статей та доповідей у лексичному плані зазвичай суха (внаслідок використання численних кліше, фраз і штампів) та абстрактна з високим рівнем узагальненості (за рахунок насиченості складними словами та словами з абстрактним значенням). У політичних промовах діячів держави часто зустрічається безліч власних назв. Це пояснюється його прагненням привернути увагу не лише до реалій національної геополітики, а й міжнародної, підкреслюючи належність своєї держави до світової спільноти. Вживання складних слів, як і запозичень, термінів, свідчить про скерованість тексту до групи освічених адресатів, а в контексті стилістики – про переважання офіційно-ділового стилю.

Метафоричність мовлення й використання у повідомленні фразеології не завжди відповідає такого типу текстам, проте саме фразеологія створює особливий «національний колорит» промов.

Отже, підсумовуючи вище сказане, політична промова є невід'ємною частиною політичної комунікації та слугує ефективним засобом передачі інформації, поширення думок та ідей керівниками держави серед громадянам країн та інших лідерів. Політична промова разом із своїми основними ознаками функціонує як спосіб мовленнєвого впливу у вербальній взаємодії, тому промови сучасних політичних лідерів та їх лінгвостилістичні особливості як засоби реалізації такого впливу на співрозмовників безумовно є перспективою подальших наукових розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шмелева Т. В. Речевой жанр: возможности описания и использования в преподавании языка. Русистика. 1990. № 2. С. 22–32.
2. Земская Е. А. Городская устная речь и задачи ее изучения. Разновидности городской устной речи. Москва, 1988. 290 с.
3. Grieswelle D. Politische Rhetorik: Macht der Rede, öffentliche, Legitimation, Stiftung von Konsens. Deutscher Universitätsverlag, Wiesbaden, 2000.
URL:<https://books.google.com.ua/books?id=0muF8q3I2vIC&pg=PA136&lpg=PA136&dq=klages+2001:24&source=bl&ots=Fg6d48z642&sig=IRX3Xysj1zTfybR4yLGV8Cf3Dc&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwiio5bbstbaAhXBDiwKHTLQDvAQ6AEINTAC#v=onepage&q=klages%202001%3A24&f=false> (дата звернення: 15.02.2021).
4. König J. Über die Wirkungsmacht der Rede. Strategien politischer Eloquenz in Literatur und Alltag, Göttingen: V&R Unipress, 2011.
URL:https://books.google.com.ua/books?id=SiJ4P9KMc20C&pg=PA52&dq=politische+rede&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwi_2722kPTaAhWBQZoKHcwlD_E4ChC7BQhIMAQ#v=onepage&q=politische%20rede&f=false (дата звернення: 04.03.2021).

Філіпова І. М.

група СОАм–20–1 (Хмельницький національний університет)
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Бідюк Н. М.

ВИКОРИСТАННЯ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ У НАВЧАННІ ГРАМАТИКИ СТУДЕНТІВ ДРУГОГО КУРСУ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Навчаючи іноземної мови, обійтися без цілеспрямованого навчання граматики виучуваної мови неможливо. Вважаємо, що формування у студентів мовленнєвих граматичних автоматизмів, що виникають у процесі пояснення граматичних явищ викладачем, або у процесі самостійного усвідомлення значень та форм цих явищ студентами та у процесі тренування уведених і розглянутих граматичних явищ у відповідних вправах та для використання цих явищ у подальшій професійній комунікативній діяльності є метою навчання граматики студентів мовних спеціальностей.

Основа практичного володіння іноземною мовою започатковується на молодших курсах, саме тому формування у студентів граматичної компетентності є передусім актуальним на початковій стадії навчання. Труднощі формування граматичної компетентності зумовлені індивідуальними особливостями студентів та особливостями іноземної мови, яка вивчається. Щодо труднощів, зумовлених індивідуальними особливостями студентів, то слід пам'ятати, що важливу роль відіграє мотивація студента до вивчення іноземної мови взагалі і граматики зокрема. Засвоєння граматичної будови іноземної мови, граматичних категорій та граматичних явищ передбачає наявність в студентів добре розвинених навичок узагальнення, абстрагування, а також логічного мислення та пам'яті.